

מדרש רבה א

ויקחו לי תרומה, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (משלי ד. ב): כִּי לִקַּח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזְבוּ, אֶל תַּעֲזְבוּ אֶת הַמִּקְח שֶׁנִּתְּתִי לָכֶם, יֵשׁ לָךְ אָדָם שְׁלֹקֶחַ מִקְח, יֵשׁ בּוֹ זָהָב אִין בּוֹ כֶּסֶף, יֵשׁ בּוֹ כֶּסֶף אִין בּוֹ זָהָב, אֲבָל הַמִּקְח שֶׁנִּתְּתִי לָכֶם יֵשׁ בּוֹ כֶּסֶף, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יב. ז): אִמְרוֹת ה' אִמְרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צְרוּף, יֵשׁ בּוֹ זָהָב, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט. יא): הַנְּחֻמְדִּים מִזָּהָב וּמִפֶּזָּב, יֵשׁ אָדָם לֹקֵחַ שְׂדוֹת אֲבָל לֹא כְרָמִים, כְּרָמִים וְלֹא שְׂדוֹת, אֲבָל הַמִּקְח הַזֶּה יֵשׁ בּוֹ שְׂדוֹת וְיֵשׁ בּוֹ כְּרָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד. יג): שְׁלַחִיךָ פְּרֹדֶס רְמוֹנִים, יֵשׁ לָךְ אָדָם לֹקֵחַ מִקְח וּבְנֵי אָדָם אִין יוֹדְעִין מֵהוּ, אֲבָל מִשְׁכָּר הַפְּרֹסוֹר נִתְּוֹדַע מֵה לִקַּח, כִּן הַתּוֹרָה אִין אָדָם יוֹדַע מֵה הִיא, אֲלֵא מִשְׁכָּר שְׁלִקַּח מִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד. כט): וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרָן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ, וְיֵשׁ לָךְ מִקְח שְׁמִי שֶׁמִּכְרוּ נִמְכָּר עִמּוֹ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, מִכְרַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי, כְּבִיכּוֹל נִמְכַרְתִּי עִמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ בֵּת יַחֲדָה, בָּא אֶחָד מִן הַמְּלָכִים וְנִטְלָה, בִּקֵּשׁ לִילֵךְ לוֹ לְאַרְצוֹ וְלִטַּל לְאִשְׁתּוֹ, אָמַר לוֹ: בֵּיתִי שֶׁנִּתְּתִי לָךְ יַחֲדִית הִיא, לְפָרֶשׁ מִמֶּנָּה אִינִי יְכוּל, לֹמַר לָךְ אֵל תִּטְלָה אִינִי יְכוּל לְפִי שֶׁהִיא אִשְׁתְּךָ, אֲלֵא, זֹו טוֹבָה עָשָׂה לִי, שֶׁפָּלַ מְקוֹם שֶׁאִתָּה הוֹלֵךְ קִיטוֹן אֶחָד עָשָׂה לִי, שֶׁאֲדוֹר אֲצִלְכֶם, שֶׁאִינִי יְכוּל לְהַנִּיחַ אֶת בֵּיתִי, כִּן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, נִתְּתִי לָכֶם אֶת הַתּוֹרָה, לְפָרֶשׁ הִימָנָה אִינִי יְכוּל, לֹמַר לָכֶם אֵל תִּטְלוּהָ אִינִי יְכוּל, אֲלֵא בְּכָל מְקוֹם שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בֵּית אֶחָד עָשׂוֹ לִי שֶׁאֲדוֹר בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כה. ח): וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ.

מדרש תנחומא עקב ה

כָּל הַמְצוּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּךְ, זֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב: כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם וְלִכְל בִּשְׂרוֹ מִרְפָּא (משלי ד. כב), כָּל מִי שֶׁמוֹצֵא דְבָרֵי תּוֹרָה, חַיִּים הוּא מוֹצֵא, לְכָךְ כְּתִיב: כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, אֶל תִּקְרִי לְמַצְאֵיהֶם אֲלֵא לְמַצְאֵיהֶם בְּפֶה, דְּבַר אַחֵר, כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, לְמִי שֶׁמוֹצֵא דְבָרֵי תּוֹרָה כְּרָאוּי, מַעֲשֵׂה בְּתַלְמוּד אֶחָד שֶׁהָיָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שֶׁהָיָה בְּקִי בְּתַלְמוּד, מִמָּה שֶׁהָיָה רְגִיל בְּתַלְמוּדוֹ כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס לְמַרְחָץ, עַד שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְזִיעַ וְעַד שֶׁהוּא רוּחֵץ, הָיָה עוֹבֵר כָּל תַּלְמוּדוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מוֹצֵא מִפִּיו, לְכָךְ כְּתוּב, כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, דְּבַר אַחֵר, כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, לְאַחֲרִים, וְאִין אָדָם צְרִיךְ לְלַמֵּד דְּבָרֵי תּוֹרָה אֲלֵא אִם כֵּן מוֹצֵא אוֹתָהּ כְּרָאוּי סוּף דְּבַר וְטַעְמוֹ, שֶׁכֶּךָ אָמַר לְהֵם מִשָּׁה, כְּשֶׁתְּהִיֹּ לְמַדִּין הַתּוֹרָה, הִיֹּ מְמַצִּין אוֹתָהּ כְּלָה, לְכָךְ נֶאֱמַר: כָּל הַמְצוּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּךְ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תַּחֲיוּן, זֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב: בְּנֵי אִם תִּקַּח אֲמַרִי (משלי ב. א), אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרַ כְּהֵנָּא, אִימְתִי אֶתָּה נִקְרָא בְּנֵי, כְּשֶׁתִּקַּח אֲמַרִי, וְכֵן הוּא אוֹמֵר, בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהִים (דברים יד. א), אִימְתִי אַתֶּם בְּנִים, כְּשֶׁאַתֶּם לֵה' אֱלֹהִים, שֶׁאַתֶּם מִשְׁמְרִים מִצְוֹתַי, לְכָךְ כְּתִיב: בְּנֵי אִם תִּקַּח אֲמַרִי, בְּנֵי אִם תִּקַּח אֲמַרִי, אִם יְהִיֶּה לָךְ זְכוּת, דְּבַר אַחֵר, אֶתָּה מְצַפִּין תּוֹרַתִי כְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְרַגְלִית, כִּן תְּהָא יַגַּע בְּתוֹרָה, לְכָךְ נֶאֱמַר: וּמִצְוֹתַי תִּצְפֵּן אֶתָּךְ (משלי ב. א), אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרַ כְּהֵנָּא, מִשָּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוֹמָה, לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּת בּוֹגְרָת, וְהוּא מְבַקֵּשׁ לְטוֹרְפָה לְכָל מִי שֶׁמוֹצֵא, אִין תּוֹרַתִי כֵן, אֲלֵא אִם יְהִיֶּה לָךְ זְכוּת תִּזְכָּה לֵה, וּמִצְוֹתַי תִּצְפֵּן אֶתָּךְ, אָמַר רַבִּי אַחָא, אֶתָּה נוֹתֵן לָךְ מַעֲשִׂים, וְאִנִּי צוֹפֵן לָךְ טוֹבוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, מֵה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צְפַנְתָּ לִירְאִיךָ (תהלים לא. כ), דְּבַר אַחֵר, אֶתָּה תִּצְפֵּן תּוֹרַתִי, כְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְרַגְלִית וְהוּא מְצַפִּינָהּ, כִּן תְּהָא יַגַּע בְּתוֹרָה, לְכָךְ אָמַר, וּמִצְוֹתַי תִּצְפֵּן אֶתָּךְ.